

Gospodarstvo.

Posnemajmo Amerikance!

V številki 9 „Gospodarskega lista“, glasila Hrvat. slavon. gospodarskega društva kot osrednje zadruge v Zagrebu je napisal gosp. Oton Frangeš jako zanimiv članek pod naslovom „Dječja gospodarska društva“, ki se glasi v prevodu sledeče:

„V Severni Ameriki, kamor potuje toliko naših ljudi na delo, so gospodarska društva podobna našim, njih člani pa so dečki in mladeniči v starosti od 10 do 18 let. Zdelo bi se, da je to neres, ničeno in za naše razmere neprikladno, vendar pa imajo ta deška društva jako lepo in važno nalogo. Dr. Velimir V. Stojković je proučeval ta društva v Ameriki in o svojih opazovanjih napisal prav zanimivo knjižico.

Naj toraj slišijo naši gospodarji, kakšna so ta društva in kaj je njih namen.

Amerikanski kmetovalec je v enem podoben našemu kmetovalcu. Tudi on se težko privadi novotarijam. Težko ga je prepričati o tem, da je n. pr. bolje sejati koruzo po vrsti, kakor pa z roko ali izbirati seme za prihodnje leto, že na steblo in ne iz že obranih oziroma obtrganih strokov.

Dečke je lažje prepričati take stvari, katerih se potem navadijo in drže tudi, ko so se postarali in postali samostojni gospodarji.

Ali sedaj razumete, kaj je dobrega na teh družtvih? Pa slušajte dalje, kako se dela v njih.

Vsi dečki in mladeniči, katerim dovolijo starši, da pristopijo k tem gospodarskim društvom, plačajo malo članarino, izvolijo si predsednika, podpredsednika, tajnika blagajnika in ostali odbor, prav tako, kakor odrasli gospodarji.

Zborovanj se udeležuje učitelj ali okrajni strokovni referent. Na teh zborovanjih se izjavi vsak mladi „član“, s čim se bo pečal na gospodarstvu svojega očeta. Eden bo prideloval n. pr. koruzo, drugi krompir, tretji bo odgajal prešička, četrti tele, peti purice, šesti piščeta, sedmi čebelo itd. — Kar pač deček zamore in sme z dovoljenjem svojega očeta.

Ako si je kak deček izvolil n. pr. da bo prideloval koruzo, izprosi si košček zemlje (njive) za se, pa to zemljo sam orje (ako je dovolj močan, drugače mu kdo pomaga) — sam seje, sam izbravi najlepše in največje stroke, (dokler je koruza še na polju) in jih zaznamuje s kakim trakom, da jih lažje spozna, sam obtrgava in sam spravlja koruzo domov. Vse to dela deček po navodilu učitelja ali očeta. Deček, ki prevzame nalogo, da bo gojil svinje, dobi doma prešička v starosti od 2 do 3 mesecev, ga sam krmi, snazi, goni na pašo itd.

Učitelj, ki vodi deško gospodarsko društvo, skrbi za to, da dobe dečki čim boljše seme, da se jim do deli dobra svinjska ali kokošja pasma, dobra vrsta sadnega drevja itd.

V Ameriki daje to dečkom država pod pogojem, da ji vrnejo toliko, kolikor so prejeli od nje semena, jaje, telet, prešičkov itd. Pri nas pa bo to storilo rado „Gospodarsko društvo“ ako se kje ustanovi tako deško društvo.

Na jesen vsakega leta prirejajo se v šoli razstave proizvodov deškega dela. Vsakemu dečku je treba, da razstavi svoje najlepše stroke koruze, ali najlepše komade krompirja, kokoši, prešička in sličnega, predložiti pa mora razven tega svoje zapiske, koliko je obdeloval zemlje, kako in koliko gnojil, koliko pridelal, oziroma koliko je prigojil kokoši, petelinov, jaje, puric, ali piščet ali zopet, koliko je vagle prase iz početka, koliko ga je priraslo do razstave itd.

Ti zapiski morajo biti potrjeni od dveh odbor-nikov ali pa od predsednika deškega društva. Po tem kar so razstavili in zabeležili dečki, presoja razsodišče njihovo delo in deli nagrade.

Razstavi slede izleti in igre, kar se vrši s splošnim veseljem in zadovoljstvom.

Kakor za dečke so v Ameriki taka gospodarska društva tudi za deklice. V njih se kosajo v vrtnarstvu, mlekarstvu, sušenju sadja, perutninarstvu, šivanju, pletenju itd. Poglejmo pa sedaj kakšno korist donša tako igranje!

V Ameriki se je ugotovilo, da so se otroci v splošnem tako razumno poprijeli dela, da so daleč prekosili doneske navadnega polja. Tako so n. pr. tam doneski od 1 katastralnega jutra (oral) koruze okrog 50 kg, med tem ko so dečki kukuruznjaki dajali 1400 do 1500 kg, da, najmarljivejši dečki so dobili celo črez 3000 kg koruznega zrnja na enaki površini zemlje.

V govedoreji, perutninarstvu, vrtnarstvu in v vsem, kar otroci in mladeniči sploh pridelovati zamorejo, ne zaostajajo njih uspehi nikjer za onimi odraslih gospodarjev, ampak jih mnogokrat presegaajo jako.

Vzrok temu je dejstvo, da se mladina že zaradi razstave kosa med seboj, vsled česar dela z vso marljivostjo, kolikor ji pač dopuščajo moči; ona želi, da pokaže tudi svojim domačim, posebno pa staršem, kako in koliko zna delati vsled česar se v nji budi volja in veselje do dela. Pri tem se ravna mladina po navodilih učitelja, kako ji je po najnovejših preiskušnjah vednosti postopati na polju, v vrtu in hlevu.

Tako iz mladeničev gotovo igraje postanejo napredni in marljivi gospodarji, katerim je delo veselje in njihov stan najdražje na svetu.

Na mladini obstoja svet — vsled česar bo na ta način iz vsakega dečka in mladeniča gospodarskega društva, ko postane mož, napreden gospodar in ker se je v mladosti navadil na društveno življenje, tudi pravi in vnet zadružnik. Kar je dandanes prvi pogoj

za gospodarski napredek posameznika in celega naroda.

Vidite, tako se dela v Ameriki! — Sedaj pa vas vprašam, ali ni to res lepa naprava in ali, bi se ne dalo vpeljati tudi pri nas?

Kdor ima dobro misel in voljo, da je to mogoče, na, prosí uredništvo „Gospodarskega lista“ za navodilo in pravila, da vidimo, ali bi ne zamogli tudi mi zgraditi na podlagi mladine našemu gospodarstvu boljše prihodnost!

Tedenske novice.

Toča in neurje.

Velik up smo imeli, da bo letošnja dobra letina odpravila draginjo in pomanjkanje. Vse je kazalo tako lepo: vinogradi, sadonosniki in polje. Za 3 do 4 tedne smo bili v maju naprej napram letu 1919. Listi so že pisali o zgodnji in blagoslovljeni letini. A prišel je deževen in viharen mesec junij. Deževalo je ves mesec junij skoro vsak dan. Poginilo je ogromno sena, mnogo ga je voda odnesla, oziroma poblatila. Zito je že od neprestanega dežja bilo zbito v fla — zgodnji krompir gnije in drugi sadeži so vsi močno zaostali.

A to še ne bi bilo najhuje. Zadnje dni prejšnjega tedna pa je vsak dan toča obiskala različne kraje. Velik del Slovenskih gor in bogatega Dravskega polja je popolnoma ugonobljen. Najhuje pa je toča klestila v soboto, dne 26. junija, po Slovenskih gorah. Dobili smo o tej nesreči ta-le poročila:

Pesnica, 27. junija: Včeraj, dne 26. junija, okoli 5. ure popoldne, je prihrumela od severozapadne strani grozna nevihta, kakoršne še stari ljudje ne pomnijo. Oblaki so stali silno nizko in so bili črno-sivi, široki bliski so švigali na vse strani. Malo minut pred padanjem toče je nastal čuden mir. Soparno je bilo kakor v kotlu. Ptice so se poskrile v zavetja in so s čivkanjem naznanjale hudo uro. Ljudje so hiteli pod streho, goveda je mukala. Bilo je kakor da se bliža sodni dan. In že se je odprlo nebo. Toča, debela kakor kurja jajca, je v oglatih kosih padala na rodovitne slovenjoriške livade. Zabučal je vihar, ki je rul drevje. Toča je padala v okolici Pesnice celih 5 minut neprestano brez dežja. V nekaterih trenutkih so bila sadna drevesa skoro docela gola, ravno tako vinogradi. Zito, koruza, krompir, nepokošeno seno, vse to pa je bilo v nekaterih minutah popolnoma zbito v fla. Ob državni cesti Lajtersberg — Pesnica je ležalo toliko sadja, da je bila vsa cesta ob straneh ped debelo pokrita. Le malokatero jabolko je še ostalo na drevesu. Toča je segala od železniške postaje Pesnica do lajtersberškega železniškega predora. Pisec teh vrstic je sam videl to-le čudo: Na lajtersberški cesti vstric posestva g. Babiča stojita med drugimi dve jablani. Spodnje drevo je popolnoma zbito, oropano bogatega sadu in po večini tudi listja. Sosednje drevo, ki je oddaljeno od prvega samo 10 m, pa je popolnoma ohranjeno. Tu je bila meja neurja. Toča je na nekaterih hišah razbila tudi strešno opeko, da je lilo v hiše in tudi tam napravilo ogromne škode. Kolikor mi je znano, je toča in neurje segalo v te-le župnije: St. Jurij ob Pesnici, Svačina, Gornja in Spodnja Sv. Kungota, St. Ilj, Jarenina, predmestna Matere Milosti, Sv. Marieta, St. Peter, Sv. Barbara, Smartin in Vurberg. Škoda je nepopisna. Odkod hočemo vzeti živila za sebe in delavce? Pri sedanjih draginji in pomanjkanju denarja je pač nemogoče, da bi si jih mogli dovolj nakupiti. Zahtevamo takojšnjo pomoč od države!

Drugo poročilo pravi: V nedeljo, dne 27. junija, okoli 3. ure, je hudo neurje s točo, kateri je sledil velik naliv, ugonobilo poljske pridelke velikega dela Ptujkega polja. Nastal je strašen vrtimec, ki je odkrival strehe, toča je padala nekaj minut suha in debela kakor srednji krompir. Bile so to cele kepe. Oh, kako je zgledalo po toči naše bogato žitno polje! Rumena rž in bujna pšenica je popolnoma posekana in zbita v fla. Krompir leži gol po njivah. Naliv je odnesel gornjo rodovitno prst. Po nekoč nič ni na njivah več razvidno, kak sadež je bil tam. Ko se je zopet zjasnilo, so cele trume ljudi hodile po širnem polju od Rač do Ptujke gore. Po cestah in jamah je deroča voda nosila cele grmade žitnega klasja in izruvanega krompirja. Uničeni smo! Če ne bo pomoči, kaj bomo z našimi otroci, kaj bomo dali delavcem?! Čudimo se, da še do danes, 30. junija, ko te pišem, ni ne mariborsko in ne ptujsko okrajno glavarstvo prav nič storilo, da bi se škoda čimprej cenila. Pa bodo menda oblasti nam ubogim kmetom še naprej pretirano predpisovale dohodninski davek. Pojdite si sedaj, gospodje, ki vidite samo nas kmete kot vojne dobičkarje, trgovcev in verižnikov pa ne, gledat, kako je naše bogastvo! In vi socialni demokratje in komunisti, ki vedno kričite, kako se kmetu dobro godi: pogledajte si našo nesrečo! Celo leto smo se trudili, a sedaj smo vsega oropani. Kričati in hujskati je lahko proti kmetu, a težave in nadloge trpeti z nami pa nihče ne ume. Ker se leto za letom ponavlja toča in proti njej nimamo obrambnih sredstev, ne boče druga nič pomagalo, kakor da naša Kmeška zveza ali pa kar vlada sama čimprej ustanovi državno zavarovalnico zoper škodo po toči. Zahtevamo, da se to čimprej izvede!

Dostavek uredništva: Slovenska Kmeška zveza je dne 30. junija poslala Jugoslovanskemu klubu naslednjo prošnjo: Hudo neurje s točo je dne 26. in 27. junija 1920 popoldne uničilo vinograde, oziroma sadno letino ter poljske pridelke v teh-le občinah: Gornja Sv. Kungota, Vrtiče, Gradiska, Dobrenje, Pesnica, Ranca, Lajtersberg (del občine), Jarenina (del), Grušova, Dragučova, Sv. Marijeta ob Pesnici, Sv.

Peter, Duplek, Zimica, Žikarce, Korena, Sv. Barbara, Gorica pri Račah, St. Ilj (del), Rače, Podova, Sv. Marijeta na Dravskem polju in še nekaterih drugih mariborskega okraja. V ptujskem okraju: Cir-kovce, Sikole, Pleterje, Zupečja vas, Rogoznica, Jiršoveci, Janževci, Vurberk in deli občin, ki mejijo na prej imenovane občine. Prebivalstvo omenjenih občin se nahaja v silno mučnem položaju. Ogromni večini je v označenih krajih uničena vsa letošnja bogat-obetajoča letina. Celo krompir in koruza sta od toče in naliva tako prizadeta, da naši ubožni sloji niti tega živeža ne bodo imeli. Nujno prosimo vlado, da takoj da ceniti škodo, ki jo je toča in neurje napravilo v omenjenih občinah. Pred vsem prosimo, da se cení škoda na poljskih pridelkih, sadju in vinogradih. Tudi prosijo davkoplačevalci v omenjenih občinah, da se jim ustavi plačevanje in odmera davkov. Za ubožne sloje, posebno viničarje, ki se nahajajo sedaj v največji bedi, prosimo, da jim vlada preskrbi živila. V omenjene občine se naj takoj pošlje dovolj semenske ajde, da njive ne bodo ležale prazne.

Visoka odlkovanje. Regent Aleksander je odlkoval ob priliki poseta Slovenije škola Jegliča, predsednika Slovenije dr. Brejca in ministra dr. Korosca z redom Sv. Save I. razreda.

Viničarski shod v St. Lenartu v Slov. gor. V nedeljo, dne 27. junija, so se pri Sv. Lenartu zbrali viničarji in kmeti delavci iz Slovenskih gor. Posebno dobro sta bili zastopani župniji Sv. Lenart in Sv. Jurij. O organizaciji sta govorila urednik Žebot in tajnik Krepek. Za omenjeni župniji sta se izvolila odbora, ki bosta vodila naprej nepotrebno organizacijo kmeškega delavstva. Na koncu dobro uspelega zborovanja so bile sprejete te-le resolucije: 1. Župniki okraja St. Lenart, zbrani na zborovanju JSZ pri Sv. Lenartu, toplo pozdravljamo uspešno in plodonosno delovanje JSZ in izjavljamo, da je uresničenje krščansko-socialne ideje edini spas kmeškodelavskih krogov, zlasti tudi viničarjev. 2. Pozivljamo vlado, da stopi pred ustavno voljeno zbornico čimprej z obširnimi, temeljito izdelanimi socialno reformiranim načrtom in da stori vse potrebno, da se izvede socialno zavarovanje na široki podlagi, v katerem bi bilo preskrbljeno tudi za viničarje in kmeške posle. 3. Pozivljamo vlado, da v najkrajšem času izvede preosnovno zastarelega viničarskega reda z dne 2. maja 1886 na Stajerskem in da nadalje izvede vse, da se položaj ubogih viničarjev in kmeških delavcev čimprej zboljša in da se jim za zimo oskrbi po ceni obleka.

„Slov. Gospodar“ pred poroto.

Vsi so se navalili na naš list: liberalci, samostojneži, nemčurji in socialni demokratje. Radi bi s tožbami uničili „Slov. Gospodarja“, ki že nad 50 let krepko in neustrašeno brani pravice slovenskega kmeškega in delavskega ljudstva. Napravili so si ti naši neprijatelji ta-le načrt: Urednike spravimo v ječo, listu pa z velikimi pravnimi stroški onemogočimo izhajanje. A ne eden, ne drugi črn naklep se jim ni posrečil v jamo, katero so kopali našim urednikom, so se zvrnili sami.

Mesar, krčmar ter revizitor živine Habjan iz Smarja pri Jelšah je tožil urednika Fr. Žebota radi poročila o napadu nemčurjskih in pretepaških samostojnežev na udeležence tečaja Kmeške zveze v Smarju dne 22. jan. t. l. Dasiravno so divjaštva samostojnežev ob tem napadu obojali celo naši neprijatelji, vendar se je mesar Habjan osmelil in je tožil Žebota pred poroto. Obravnava se je vršila dne 23. junija. Habjana je zastopal smarski advokat — liberalci in samostojnež — dr. Zabukošek. Žebota pa je zelo spretno zagovarjal mladi mariborski odvetnik g. dr. Alojzij Juvan. Sodišču je predsedoval sodni svetnik dr. Pihler. Obtoženec je nastopil dokaz resnice. Odlične priče, med temi deželni poslanec in župan Vrečko in župan Stoklas, so potrdili dogodke, kakor jih je opisal „Slov. Gospodar.“ Habjanov zastopnik dr. Zabukošek je neugodni položaj, v katerem se je nahajal mesar Habjan, takoj izbral s tem, da je predlagal preložitve obravnave v svrhu zaslišanja novih prič, čemur je sodišče ugodilo.

V soboto, dne 26. junija, pa je stal pred porotniki priljubljeni pisatelj in urednik Januš Golec. Tožili so ga Sedlarci, ali pravzaprav 20 vaščanov vasi Sedlarjevo ob Sotli, ki so bili v to nabujskani od liberalnih glavarjev. Golec je napisal za zadnje številko „Slov. Gospodarja“ leta 1919 in za prvi dve L. 1920 podlistek, v katerem na šaljav način opisuje vas in prebivalstvo vasi Sedlarjevo in njega navade ter običaje. Dasiravno je g. Golec takoj po objavi tega podlistka pisal advokatu dr. Božiču, zastopniku Sedlarcev, da ni imel s podlistkom namena koga osebno žaliti, vendar so zapeljani Sedlarci tirali ta nedolžni podlistek pred drago poroto. G. Golec je nastopil dokaz resnice. Sedlarce je namesto dr. Božiča zastopal vodja mariborskih mladoliberalcev dr. Koderman, g. Goleca pa je zagovarjal dr. Josip Leskovar. Sodišču je predsedoval višji sodni svetnik Ravnikar. Obravnava je trajala od 9. ure popoldne do 7. ure zvečer. Porotniki (predsednik župan Sterman iz Hardeka) so glavno vprašanje, ali je g. Golec kriv, zanikali z 9 proti 3 glasom. Predsednik sodišča je nato razglasil oprostilno razsodbo. Ubogi zapeljani Sedlarci morajo plačati ogromne stroške velike pravde in 3 advokate. Drag spas je to, če se pustijo ljudje zapeljati v tožbo od brezvestnih liberalcev.

Pravica je zmagala. „Slov. Gospodar“ pa bode odslej še z večjo vnemo branil pravice slovenskega kmeškega in delavskega ljudstva.